

Izbija vsak dan razen sobot, nedelj
in praznikov.
Issued daily except Saturdays,
Sundays and Holidays

PROSVETA

Uredniški in upravniki prostori:
2657 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LETO—YEAR XXXVII Cena lista je \$4.00 Entered as second-class matter January 18, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO 23, ILL., PONEDELJEK, 16. APRILA (APRIL 16), 1945 Subscription \$6.00 Yearly STEV.—NUMBER 75 Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Predsednik Roosevelt pokopan v Hyde Parku

Novi predsednik Truman, člani kabineta, senatorji in kongresniki se udeležili slovesnih obredov. Ameriško ljudstvo žaluje za Rooseveltom. Vladi zaveznikov države izrazile so žalje. Zadnje besede predsednika so bile apel na ameriško ljudstvo, naj podpira korake za odvrnitev vojne v bodočnosti in ustanovitve organizacije, ki naj bi vzdrževala in čutila mir po zaključenju sedanje vojne.

HYDE PARK, N. Y., 15. apr.—Predsednik Roosevelt je bil danes ob 9:51 dopoldne (vzhodni čas) pokopan na vrtu pod okni svojega stanovanja. Ameriško ljudstvo mu je iskalo zadnje čast. Oddelek kadetov vojaške akademije z West Pointa je izstrelil tri salve v zadnji pozdrav in slovo predsedniku.

Preprosti, toda slovesni obredi so se vršili ob odprtem grobu. Udeležili so se jih novi predsednik Truman, člani kabineta, žena, sin in hči, člani diplomatskih zborov in sosedje umrlega predsednika.

Smrt Roosevelta je zaključila eno dobo v zgodovini Amerike. To je bila doba hudih bojev za izboljšanje položaja ameriškega ljudstva, ohranitev načina ameriškega življenja in obrambo demokracije ter civilizacije. Roosevelt je igral vodilno vlogo v tej dobi. Iz Amerike je naredil močno oboroženo silo, ki se zdaj bori proti sovražnikom. Smrt je ugrabila predsednika v trenutku, ko ameriške armade zmagovalje na vseh frontah.

WASHINGTON, D. C., 15. apr.—Truplo predsednika Roosevelta je ležalo šest ur v Beli hiši, kamor je bilo pripeljano iz Warm Springs, Ga. Čez pol milijona ljudi je stalo ob cesti, ko je sprejeto truplo predsednika šel od železniške postaje do Bele hiše.

V Washington je došel britski zunanji minister Anthony Eden. On je nadomestoval premierja Churchilla, ki ni mogel priti. Tja je prišel tudi newyorški guverner Thomas E. Dewey. Rooseveltov protikandidat pri predsedniških volitvah.

Washington, D. C., 14. apr.—Rooseveltov testament in zadnje besede ameriškem ljudstvu so bile, naj podpira ukrepe in korake, da se odpravi vojna v bodočnosti, premaga bojazni in ignoranca in odstrani vzroke, ki omogočajo krvave konflikte.

Besede so iz govora, katerega je nameraval Roosevelt imeti v zvezi s proslavami Jeffersonovega dneva. Te so bile zaradi smrti predsednika odložene za nedoločen čas. Roosevelt je narekoval besede v Warm Springs, Ga., 24 ur pred svojo smrtjo. Stephen T. Early, Rooseveltov stari prijatelj in tajnik, je izročil kopije zadnje predsednikove poslanice ameriškem ljudstvu častnikarjem, ko se je vlak s truplom Roosevelta ustavil nekaj minut v Atlanti, Ga., na poti v Washington.

London, 14. apr.—Vest o smrti predsednika Roosevelta je pretresla Angleže, ker so izgubili velikega prijatelja. Ameriško poslanstvo v Londonu je bilo poplavljen s telefonskimi klici. Poslanik Winant je dejal, da je smrt ugrabila največjega Američana naše dobe.

Premier Churchill je naslovil poslanico Rooseveltovi ženi, v kateri pravi: "Izrekam vam moje globoko sožalje na težki izgubi. Smrt predsednika Roosevelta je tudi izguba britskega naroda. Jaz sem izgubil odličnega prijatelja, kar me silno boli. Prijateljstvo med nama je bilo skovano v ognju vojne. Upam, da boste našli uteho in tolažbo v slavi njegovega imena in veličini njegovega dela." Londonski listi so v uvodni-

Jugoslavija žaluje za Rooseveltom

Regenti obiskali ameriškega poslanika

Belgrad, Jugoslavija, 14. apr.—Nagla smrt predsednika Roosevelta je povzročila globoko žalost v Jugoslaviji.

Dr. Ivan Subašić, zunanji minister, se je oglašil v uradu ameriškega poslanika Richarda C. Pattersona. Njemu sta sledila Milan Grol in Edvard Kardelj, podpredsednika vlade. Ti tvorijo svet regentov. Vsi so izrazili svoje sožalje poslaniku in ameriškem ljudstvu zaradi smrti Roosevelta.

Drugi jugoslovanski uradniki in člani poslanstev zunanjih držav so se pozneje oglašili v uradu ameriškega poslanstva. Prebivalci Belgrada so ustavljali Američane na ulicah in jim izražali svoje sožalje. "Smrt Roosevelta je težak udarec naši deželi," so rekli.

Titova vlada je oklicala tridnevno žalovanje za Rooseveltom. Vse zabave so bile prekinjene in zastave razobešene na pol drogu. Škofje raznih ver so izvrševali obrede v spomin umrlemu predsedniku.

Konec nemškega odpora blizu

Pošiljanje orožja v Evropo omejeno

Washington, D. C., 14. apr.—Visoki vojaški uradniki so povedali senatorjem, da bo organiziran odpor nemških sil zložen v nekaj dneh. Te so dobile strahovite udarce na zapadni in vzhodni fronti, katerih ne bodo prebolele.

Savezniškim četam bo ostalo le čiščenje nekaterih sektorjev po zlomu organiziranega nemškega odpora.

Vojaški uradniki so popolnoma uverjeni, da je zdrobitev nemških sil blizu. Iz tega razloga je bilo omejeno pošiljanje orožja, streliva in drugega vojnega materiala v Evropo. Orožje bo zdaj prihajalo na Pacifik v večjem obsegu. Častniki so tudi prepričani, da bodo Hitler in voditelji nacistične stranke ujeti.

London, 14. apr.—Britski uradni krogi sodijo, da bo organiziran odpor nemških sil zdrobljen v treh ali štirih tednih. Vsa razpoložljiva sila Velike Britanije bo po porazu Nemčije vržena na Pacifik v operacije proti Japoncem.

Izgleda, da bo Japonska poražena prej nego so vojaški opazovalci napovedovali.

Možnost je, da bodo naciji skušali držati Bavarsko nekaj tednov. Nemške divizije se nahajajo še v Italiji, Jugoslaviji, Holandiji, na Danskem in Norveškem, toda njih usoda je zapечатena.

Premier Churchill je dejal, da zavezniška politika je še vedno brezpogojna kapitulacije Nemčije, čeprav je general Eisenhower izjavil, da vojna v Evropi ne bo morda zaključena s kapitulacijo vseh nemških sil.

VELIKA AMERIŠKA POMOČ EVROPSKIM DRŽAVAM

Pogajanja z vladama Holandije in Belgije

IZVAJANJE POMOŽNEGA PROGRAMA

Washington, D. C., 14. apr.—Dean Acheson, pomožni državni tajnik, je naznanil, da bo Amerika pomagala pri ekonomski rehabilitaciji evropskih držav s posojili in dostavljanjem materiala. On je nastopil pred člani kongresnega odbora za bančne zadeve in povedal, da so v teku pogajanja z vladama Holandije in Belgije. Obe sta se obrnili na Ameriko za pomoč.

Amerika je nedavno sklenila dogovor s Francijo glede pomoči na podlagi posojilno-najemninskega zakona. Francija bo dobila iz Amerike lokomotive, industrijske stroje, bombaže, kovine in kemikalije v vrednosti čez dve milijardi dolarjev.

Belgijski finančni minister je nedavno informiral parlament, da Belgija pomaga zaveznikom armadam in krije del stroškov. To je pomoč v obratnem smislu posojilno-najemninskega zakona in je doslej znašala \$400,000,000. Minister je naglasil, da je Belgija edina država, ki prispeva več kot pa prejme, zato mora dobiti prednost pri uvažanju blaga.

Acheson je zanikal poročila, da je Rusija prejela Ameriko za posojilo v višini šest milijard dolarjev za kritje nakupov strojev in industrijskih produktov.

Ameriški poslanik Harriman v Moskvi je predlagal, naj Amerika da posojilo Rusiji.

Velika Britanija bo tudi iskala posojilo v Ameriki. Vladni krogi trdijo, da bo zabredla v ekonomsko stisko, če ji Amerika ne bo priskočila na pomoč.

Goebbels priznal ogromne izgube

Himmler grozi z represalijami

London, 14. apr.—Joseph Goebbels, minister nacistične propagande, je priznal ogromne nemške izgube in izjavil, "da vojna po mojem mnenju ne bo dolgo trajala. Padli smo zelo globoko. Izgube ozemlja na vzhodu, zapadu in jugu so poglonele Nemčijo v resno krizo."

Goebbels trdi, da potolaži nemško ljudstvo, da se zavezniška koalicija krha. "Pridobitev časa v tej fazi vojne pomeni pridobitev vsega," je dejal. "Splošni odpor ni samo zadeva armad, temveč vsega naroda. Odločiti se moramo raje za smrt nego za življenje pod tujim jarmom. Gerilska vojna proti sovražniku se mora nadaljevati. Nemško ljudstvo mora braniti svojo domovino pred sovražniki."

Heinrich Himmler, načelnik Gestapa, nacistične tajne policije, je izdal ukaz, "da morajo Nemci braniti vsako mesto in vas do zadnjega moža." On je zapretil s smrtjo vsakemu, ki bi se ne pokoril ukazu.

Domače vesti

Novi grobovi v Chicagu

Chicago, — Dne 8. t. m. je umrl Matevž Baškovec, star 77 let in doma iz vasi Žejno pri Čatežu ob izlivu Krke v Savo. Zapušča deset sinov, hčer, 18 vnukov in pravnuka. — Dne 6. aprila je umrl Martin Gramc, star 65 let in doma iz vasi Malence pri Krški vasi na Dolenjskem. Zapušča dva sinova in dve hčeri. Pokopan je bil v La Sallu. — Dne 10. aprila je bil tukaj pokopan Lt. Rodgers G. Bates, star 23 let. On se je smrtno ponesrečil s letalom v Cherry Pointu, N. C. Zapušča starše in sestro. Njegova mati je Slovenka, hči Keržnikove družine.

Novi grobovi v Minnesoti

Ely, Minn. — Tukaj je umrla Terezija Peterel, žena Georga Peterela, ki je bila pokopana 6. aprila. — Umrla je tudi Elizabeta Janežich.

V bolnišnici

Sheboygan, Wis. — V bolnišnici se nahaja Mary Prislend, predsednica SZZ.

Padei v vojni

Canon City, Colo. — Družina Frank Strubel je bila obveščena, da je padel na zapadni fronti njen sin John. Prvotno je bil naznanjen kot pogrešan, zadnje obvestilo se pa glasi, da je 6. jan. utonil v reki Nemer. Bil je član KSKJ. Poleg staršev zapušča pet bratov (enega v vojni) in pet sester.

Iz Clevelanda

Cleveland, — Po kratki mrtvoudni bolezni je umrl Mike Suhadolc, star 63 let in doma iz Dobrave pri Ljubljani, odkoder je prišel v Cleveland pred 42 leti. Bil je član društva 5 SNPJ in K. of C. Zapušča sina, dve hčeri, pet vnukov in dva brata. — V bolnišnici je umrl Frank Koščak, star 67 let in doma iz vasi Veliko Mlačovo pri Grosupljem, odkoder je prišel v Cleveland pred 44 leti. Bil je član KSKJ in Carniole Tent 1288 TM. Zapušča sina, tri hčere in vnukinjo. — V bolnišnici v Angliji se zdravi Pfc. William F. Mihelich iz Collinwooda, ki je bil 5. nov. ranjen v desno roko na zapadni fronti.

Velika Britanija omeji konskripcijo

London, 14. apr.—Delavski minister Ernest Bevin je naznanil omejitve konskripcije moških za službo v armadi, mornarici in letalski sili. Moški, ki so stari 31 in več let, ne bodo pozvani v vojaško službo po prvem maju. Bevin je naznanil tudi omejitve konskripcije žensk za pomožno vojaško službo.

Naciji umorili 900 političnih jetnikov

Weimar, Nemčija, 14. apr.—Stotnik Charles Davidson poroča, da so naciji umorili 900 političnih jetnikov v koncentracijskem taborišču pri Buchenwaldu, preden je šesta ameriška oklopna divizija dospela do tega kraja. Okrog 40,000 jetnikov so naciji odvedli iz taborišča pred prihodom Američanov.

Diktator Franco revidiral stališče

Madrid, Španija, 14. apr.—Diktator Franco je naznanil preklic vseh obdolžitev proti španskim republikancem. Vsi prizadeži, ki žive v tujini, se lahko vrnejo domov. Španski konzulati so bili instruirani, naj izdajajo dovoljenja republikancem, ki se hočejo vrniti domov.

Bombe ubile 60,583 angleških civilistov

London, 14. apr.—Letalski minister poroča, da so nemške bombe od začetka vojne ubile 60,583 civilistov v Londonu in drugih mestih ter krajih. 86,159 civilistov je bilo ranjenih v bombnih napadih.

Srdite bitke divjajo na fronti ob Elbi!

Tretja armada pretrgala glavne ceste in železnice med Berlinom in južno Nemčijo. Jena in Duisburg padla.—Rusi okupirali Dunaj in ujeli čez 130,000 sovražnikov. Glavno avstrijsko mesto padlo po sedmih dneh obleganja. Enajst nemških oklopnih divizij zdrobljenih v ruski ofenzivi.—Ameriški letalci ponovno napadli tokijske industrijske predele

PARIZ, 16. apr.—Zavezniki stan je razkril, da se je morala druga oklopna divizija deveto ameriške armade umakniti s mostiča na vzhodni strani Elbe v bližini Magdeburga pod pritiskom sovražnika. Pozele je po veljavo te armade signalno nove oklopne kolone na drugo stran reke, kjer so zdaj v teku ljute bitke. Glavno posorišče bitk je osmle, ki leži 51 milj južno-zapadno od Berlina.

Nemški odpor se je povečal tudi v drugih krajih zapadne fronte. Encie prve ameriške armade drobe odpor v prodiranju proti kraju, kjer so koncentrirane sovjetske sile. Prve kolone so dospelo do točke, ki je oddaljena samo 77 milj od ruske fronte.

Ameriške čete v Porurju so ujele Franza von Papena, bivšega nemškega kancelarja in poslanika. Papen je bil ujet v bližini Stockhausena in mnenje prevladuje, da je bil odveden v Ameriko.

Papen je snan kot najvišji nemški diplomat. V prvi svetovni vojni je bil vojaški atašee nemškega poslanstva v Washingtonu. Ameriške avtorizacije so ga izgnale po odkritju evidence, da je vodil in financiral sabotažo, ko Amerika še ni stopila v vojno.

Papen je bil poslanik v Turčiji, dokler ni ta država pretrgala diplomatskih odnosov z Nemčijo in se postavila na stran zaveznikov.

PARIZ, 14. apr.—Tretja ameriška armada je pretrgla vse glavne ceste in železnice med Berlinom in južno Nemčijo v prodiranju proti vzhodu. Izgleda, da bo Nemčija kmalu presejana na dvoje. Kolone tretje armade so pretrgale večestotno Monako-Berlin in zabile zagostavljeno med nemške linije v kraju, ki je oddaljen 90 milj od ruske bojne črte in 38 milj od Dresdena, glavnega mesta Saksonske.

Druge enote tretje armade so zabile zagostavo med Berlinom in Pilzenom, češkoslovakijskim mestom, v prodiranju proti zadnji nemški liniji. Nemške čete beže v smeri Bavarke. Gibanje ostalih kolon tretje armade je zavito v tajnost. Mnenje prevladuje, da so obšle zapadno konico Češkoslovakije v prodiranju preko Nemčije.

Četrta oklopna divizija je prekorčila reko Muldo v kraju, ki leži deset milj severozapadno od Chemnitza, komunikacijskega centra. Šesta oklopna divizija je dospela do reke Mulde na južnovzhodni strani Leipziga, 85 milj južno od Berlina, ena oklopna kolona pa je udrla v Pagau, 11 milj južno od Leipziga, nadaljnja pa se je približala Beyreuthu.

Jena, zgodovinsko mesto, kjer je francoski cesar Napoleon izvojeval eno izmed največjih zmag, je padla po ljuti bitki.

Deveta ameriška armada je zasedla pozicije ob reki Elbi na sto milj dolgi fronti v prodiranju proti Berlinu. Enote te armade so prekorčile Elbo zadnji četrtek v kraju, ki je oddaljen 57 milj od Berlina. Peta oklopna kolona je prodira do Elbe pri Tangermuendi, 30 milj severovzhodno od Magdeburga in 45 milj zapadno od Berlina. Pehotne enote so udre v Brunswick, kjer zdaj divjajo ljute bitke.

Duisburg v Porurju, rečno pristaniščno mesto, je padel. Ameriška pehotna divizija je udrla v Dortmund, največje porurško mesto, ki je še v nemških rokah. To mesto je imelo v normalnih časih 537,000 prebivalcev.

Prva ameriška armada je začela bitko za posest Leipziga, katerega so obšle kolone tretje armade. Nemški general, katerega so Američani ujeli, je dejal, da ni organiziranih nemških vojaških enot v Leipzigu.

Kolone sedme ameriške armade na južnem koncu zapadne fronte so prekorčile reko Main v več krajih na severni strani Bamberga, 30 milj od Nuernberga, nacističnega svetišča, in zasedle čez 50 naselbin.

Prva kanadska armada je prodrla šest milj daleč ob reki Isar, ki ščiti dostope do Rotterdam in Amsterdam, druga britska armada pa je dospela do točke, ki je oddaljena 45 milj od Hamburga.

London, 14. apr.—Rusi so okupirali Dunaj, glavno mesto Avstrije, in ujeli čez 130,000 sovražnikov. Dunaj je padel po sedmih dneh obleganja. Rusi imajo zdaj odprto pot za prodiranje proti Pragi, glavnemu mestu Češkoslovakije, in Berchtesgaden, Hitlerjevemu skrivališču v bavorskih Alpah.

Rusi so zaplenili veliko število topov, tankov in motornih vozil, ki so bila pripeljana na Dunaj iz Nemčije. Nad glavnimi dunajskimi poslopji zdaj vihrajo ruske in avstrijske zastave. Dunaj, dva tisoč let staro mesto, je okupirala tretja ukrajinska armada, katere poveljnik je maršal Tolbuhin.

Rusi so zdrobili enajst nemških oklopnih divizij v bitkah, ki so rezultirale v okupaciji Dunaja. Zavzete avstrijske prestolnice je naznanil maršal Stalin v povelju dneva. Topovi v Moskvi so ponovno gmeli, ko je bila naznanjena nova ruska zmaga.

Prebivalci Dunaja so pozdravili Ruse kot osvoboditelje. Na glavnem trgu so se vršile proslave. Igrale so godbe in ljudje so plesali.

Guam, 14. apr.—Ameriške letalske trdnjave so izvršile nov napad na Tokio, glavno japonsko mesto. Bombe so padale na industrijske predele ter porušile mnogo tovarn in zanetile ogromne požare.

Drugi roji ameriških letal so istočasno bombardirali japonske vojaške objekte na Formozu.

Admiral Chester W. Nimitz poroča, da so Japonci naskočili pozicije ameriških čet na Okinawi, a so bili vrženi nazaj z velikimi izgubami.

Tornado ubil 117 ljudi v Oklahomi

Oklahoma City, Okla., 14. apr.—Tornado, ki je divjal v tej državi, je ubil najmanj 117 ljudi, več sto pa je bilo ranjenih. Zajel je več mest ter povzročil ogromno škodo. Najbolj prizadeto je mestice Antlers, kjer je tornado porušil skoro vsa poslopja. Več tisoč ljudi je brez strehe. Tornado je zajel tudi del države Arkansas. V Doriju in Fayettevillu, Ark., je bilo pet oseb ubitih in čez dvajset ranjenih.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENTGLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in okolice Cook Co., \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inosemstvo \$9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju na primer (April 30, 1945), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Grajenje miru na pesku—II

Medtem ko je v sedanjih načrtih za kartaginski imperialistični mir s strani zmagovitih velesil posejanih že dosti vzrokov za novo vojno, je vprašanje, ali bo z novo svetovno organizacijo mogoče odstraniti ali zadržati te vzroke in preprečiti izbruh novega svetovnega požara. V tem je edino upanje.

Toda to upanje zavisi povsem od tega, kakšna bo nova zveza narodov—ali bo v resnici liga enakopravnih narodov ali le zakrivanja vojaška zveza medsebojno tekmujočih imperialističnih velesil. Kocka o tem vprašanju bo padla na konferenci v San Franciscu. Po rezultatu te konference bo mogoče bolj jasno soditi, koliko upanja za ohrano miru bodo mogla ljudstva staviti v novo zvezo narodov.

***

Ako bo nova liga narodov slonela na dumbartonskem načrtu, oziroma ako ta načrt ne bo drastično revidiran in izboljšan, tedaj je zelo malo upanja na kak daljši mir, da o trajnem in pravičnem miru niti ne govorimo.

Glavna in usodna napaka tega načrta je, da je zamišljen na zgrešenem konceptu. Zelo razširjena domneva je, da je Liga narodov skrhavala vsled tega, ker ni imela velike gorjače, s katero bi lahko skrbela za mir. Ljudje, ki so se oklenili te domneve, dalje trdijo, da Liga zato ni imela te gorjače, ker se ji ni pridružila Amerika.

Tega mišljenja so bili očitno tudi državniki, ki so skovali dumbartonski načrt. In da se izognejo tej, po njih mišljenju glavni napaki Lige narodov, so si zamislili novo svetovno organizacijo predvsem kot nekakšno svetovno policijsko silo za vzdrževanje miru. Toda tej policijski sili niso dali nobenega orožja. Novo svetovno organizacijo so si zamislili tako, da ostane pod dominanco povsem suverenh VELESIL, katere naj tudi igrajo vlogo svetovnega policaja. Seveda vsaka s svojo lastno veliko armado.

To v bistvu pomeni vojaško zvezo zmagovitih imperialističnih velesil. Ta zveza bi v glavnem skrbela, da ostanejo poražene države, predvsem Nemčija in Japonska, "za vedno" do golega razorožene in gospodarsko uničene, medtem ko bi velesile ostale do zob oborožene. Tak "mir" bi bil zgrajen na pesku.

***

To je glavna nit mišljenja, ki se vleče skozi ves dumbartonski načrt. O odpravi imperializma v obliki kolonialnih poseščin in izkoriščanja slabšejsih po močnejših, o kakšnem pravičnem miru ni nobenega sluha v tem načrtu. Z debelimi črkami je le zarisan vloga, ki jo naj igrajo velesile v novi svetovni organizaciji, kakor tudi podrejenost vseh drugih držav, srednjih in malih sil. Načrt sicer govori o "suvereni enakopravnosti vseh miroljubnih narodov" ali držav, ampak to je le "double talk" ali velika farsa, kajti "suverena enakopravnost" vseh držav, ki niso označene ali priznane kot velesile, je postavljena v—zadnji klop.

Glavna in tudi skoraj izključna moč bi po tem načrtu ležala v vrhovnem svetu, ki bi štel enajst članov. Pet trajnih sedežev bi imele velesile, vsaka enega, šest pa druge države. V tem ni nič napačnega, kajti neke je treba potegniti mejo, ako v vrhovnem svetu niso zastopane vse članice zveze. Ampak značilno pri tem je to, da pri važnih vprašanjih ne more biti sprejet noben sklep, ako zanj ne glasuje vseh pet velesil. Z drugo besedo: tudi vrhovni svet bi bil pod popolno dominacijo velesil, čeprav bi bile po številu sedežev v manjšini.

Na drugi strani bi zbornica nove lige narodov, v kateri bi vsaka država, majhna ali velika imela en glas, imela zelo malo moči ali besede. Po dumbartonskem načrtu bi bila ta zbornica le nekakšen "debatirski klub," čijega moč je zelo omejena. Njena edina moč bi bila v tem, da bi vsaki dve leti izvolila dva zastopnika v vrhovni svet in potrdila člane par komisij, ki bi jih nominiral vrhovni svet. Razpravljala bi lahko tudi o tem in onem vprašanju, toda legislativne moči bi ne imela nobene. Toda tudi tukaj načrt določa omejitve. O vprašanjih, s katerimi bi se bavil vrhovni svet, bi na primer ne smela niti razpravljati.

Takšna je "suverena enakopravnost vseh miroljubnih narodov" po dumbartonskem načrtu. Ni čudno, če je toliko godrnjanja proti temu načrtu v krogih malih in srednjih držav, ki bi bile v novi zvezi narodov potlačene v zadnji klop kot podložniki, ki so velesilam potrebni le kot okras ali komorni sluga.

***

Če na konferenci v San Franciscu ne pride do drastične revizije tega načrta, bo nova svetovna organizacija zelo dvomljive vrednosti in njena bodočnost ni bolj sigurna kot je bila Liga narodov. Mir bo mogla vzdrževati le toliko časa, dokler ne pride do odprtega konflikta med "miroljubnimi" velesilami samimi. Ampak tak "mir" bi trajal daljšo ali krajšo dobo tudi brez vsake svetovne organizacije.

Faktično je že sedaj trenje med samimi velesilami. To je postalo zopet jasno zadnje dni, ko je predsednik Roosevelt informiral svet o tajnem dogovoru, ki ga je sklenila velika trojica na jaltški konferenci. Ta dogovor se tiče ruske zahteve po večji reprezentaciji v zbornici nove zveze narodov. Ker je Stalin zahteval tri sedeže v zbornici, je enako zahtevo postavil tudi Roosevelt za Ameriko, toda zadnje dni jo je umaknil. S tem je Rusijo postavil v zelo kočljiv položaj. Kaj se za vsem tem skriva, javnosti seveda ni znano. Jasnno je le, da je "power politics" še v cvetju in da ta politika ni bila pokopana na Krimu, kot je svečano izjavil Roosevelt po vrnitvi s konference. V svojem govoru pred kongresom je tudi dejal, da med veliko trojico ni nobenega tajnega dogovora. Očitno je tudi on hodil v Machiavellijevo šolo. (Se nadaljuje.)

Glasovi iz
naselbin

POROČILO ZASTOPNIKA

Herminie, Pa.—Domov gredoč s potovanja po Ohiju sem se ustavil v glavnem uradu Hrvaške bratske zajednice in ponovila sta Proletarca uradnika Michael Pleshe in Joseph Chesarek. Mike mi je dejal, če sem ga prav razumel, da bo vprašal za zastopništvo Prosvete, kadar bom jaz umrl. Dvomim, da bi dolgo vztrajal. Chesarek pa me je vprašal o moji družini in povedal, da je tudi on poslal hčer na univerzo. Težko jo je bilo vzdrževati, toda šole je izdelala in sedaj je že precej časa zaposlena in mu je povrnila ves denar, ki ga je izdal za njeno šolanje. Zelo malo je v Ameriki takih otrok, ki bi povrnila denar, ki so ga izdali starši za njih šolanje.

Na Willocku sem obiskal Paula Taučerja, kateri je naročil oglas za Majski glas. Z njim sva se malo pogovarjala o bodoči Jugoslaviji. Izrazil se je, da bo šel pogledat tja, da bi videl kakšna bo nova vlada in razmere. Ker nisem imel dosti časa za razgovore, sem se kmalu poslovil. Mrs. Sedej je ponovila Proletarca za klub. Frank, ki je upravnik kluba, pa ni bil doma. Obiskal sem tudi rojakinjo Maček, katere je imela veliko povedati o svojem hrabrem sinu. On je bil že večkrat odlikovan.

Na Willocku sem se tudi ustavil pri Martinu Mirtu. Njemu sem povedal, da sem hotel obiskati v bolnišnici Mercy Jacka Dolence, a je bil že doma v Library. Mirt mi je pokazal bližnjico in napotila sva se k Dolencu v Library. V pionirski dobi jednote je bil Jack Dolenc pri svojem stricu, pokojnem Miklavčiču, ki je bil tedaj gl. predsednik SNPJ. Moža so vsi spoštovali in mu šli na roke, kar je tudi podpisaneu dobro znano. Jack mi je tudi povedal, kako si je zlomil nogo tedaj, ko so kopal njegovemu stricu klet. Nanj se je vsula zemlja in noga je bila zlomljena na treh krajih in pokvaril si je tudi obraz, a sedaj se mu ne pozna več. Po 23 letih pa je bil v isti bolnišnici, namreč pred kratkim, ko je bil operiran za kilo. Jack mi je dal oglas, Tone Potočnik pa je ponovil Prosveto. Oglas je naročila tudi Čipčičeva žena.

John Kvartich je naročil tudi oglas, Mary Ursich iz Sygana pa je naročila Proletarca. Tam sem prenočil. Tudi Ursichevi imajo nekaj sinov v vojni. Rojakinja Seffar je ponovila Prosveto. Ona živi v bližini Morgana. V okolici Verone in Oakmonta sta ponovila Prosveto Fr. Doles in Zora Dovgan. Slednje sin se sedaj nahaja v bolnišnici neke v W. Va. On je bil ranjen na glavi, ali sedaj piše, da bo kmalu ozdravil in prišel domov. V Oakmontu sta ponovila Prosveto Joe Stephan in Louis Ilais. Slednji mi je povedal, da je prejel skozi Rdeči križ pismo od sestre njegove žene, ki je na Primorskem. Pisala mu je, da ne bi dobila prilike pisati, ako ne bi tja prišli zavezniki. Prejel je pismo tudi od njenega moža, ki se nahaja v ujetništvu v Italiji, toda sedaj se mu dobro godi, ker so zavezniki zavzeli tiste kraje.

Sedaj je prost in zaposlen kot mizar.

V Veroni sem dobil oglas od Verona Bottling Co., v Univerzali pa od H. Prevca ter Kumerjeve družine. Mike je sedaj doma pri starših s svojo mlado ženo Anno, katero je pripeljal iz Chicago. Ona je hčer poznane Groserjeve družine. Z Mikom sva se o marsičem pogovarjala. Povedal mi je tudi, da dobro pozna nekdanjo sotrudnico Prosvete, ki je pisala pod imenom Doljenka. Ona je sedaj na važnem mestu in podpira partizane.

V Univerzalu sta ponovila Prosveto Luketič in rojakinja Strehar.

Naj še omenim, da bo kmalu naša dvorana v Herminieju toliko popravljena, da bomo lahko imeli veselice v njej, kakšen dom pa bo naša naselbina postavila v bodočnosti, ne vem, kajti to odvisi od združenja petih ali šestih društev.

Anton Zornik.

POMAGAJMO NAŠI
NOVI DOMOVINI

Hudson, Wyo.—Prosveto rada čitam. Že dolgo se pripravljam, da napišem nekaj vrstic tudi jaz, končno pa imam nekaj časa za pisanje.

Naj takoj omenim, da ne morem razumeti, zakaj je toliko dopisov za staro domovino. Ne spominjam se, da bi se oni, ki apelirajo za pomoč Jugoslaviji, že kdaj potegovali za našo novo domovino in za naše sinove, ki imajo večkrat premalo in nepozno. Če se ne motim, sem čitala v Prosveti, da sedaj stavka nekaj velja. Jaz bi pa vprašala, ali mislite, da našim sinovom ugaja, ker imajo večkrat premalo in nepozno?

Niž zato, če mi kateri te besede zameri. Mislim, da bi morali najprvo pomagati Ameriki, ki nam daje kruha. Če bi bilo v stari domovini tako dobro, bi tam ostali in ne bi prišli v to deželo.

Ivana Majdic.

STAR ČLAN-V NESREČI

San Francisco, Cal.—Oglašam se s skromnim dopisom iz sončne Californije. Sedaj imam čas za pisanje, ker imam brezplačne počitnice. Bil sem šest tednov v bolnišnici, ker sem si v avtomobilski nesreči zlomil nogo, sedaj pa se zdravim na domu. Zdravnik mi je dejal, da bom moral imeti nogo še dva meseca v mavcu. Predno bom zopet lahko pričel delati, bo pa vzelo še šest mesecev, kajti delal sem mizarско delo, ki je težko celo za mladega človeka, toliko težje pa za starčka s sedmimi krizi.

Opisal bom malo, kako sem si zlomil nogo. Zgodilo se je 9. februarja, ko sem šel po delu k prijatelju na Družinski kolektor. Prijatelj nisem našel doma, zato sem se zopet napotil proti domu, a ko sem krizal cesto, sem nenadoma zagledal luči avtomobila, toda ker je bilo mokro, nisem mogel dovolj hitro stopiti, tedaj pa je nekaj zaropotalo—drugi dan sem se zavedel v bolnišnici. O nesreči ne pišem zato, da bi samega sebe pomiloval, temveč hočem, da moji prijatelji vedo, da sem tudi jaz žrtev vojne, kajti če ne bi bilo vojne, ne bi bil v Californiji. V

bližini Waukegana imam posestvo, pred dvema letoma pa sem šel delat v Californijo. Sedaj komaj čakam, da bi ozdravil, narkar se bom povrnil domov. Seveda, ves moj dobiček bo šel po vodi, kajti zdravljenje stane denarja in prav tako potovanje. Ni lahko imeti zlomljeno nogo na stara leta.

Naj se še malo dotaknem prihodnje konvencije. V Prosveti čitam, kako bi prihranili stroške konvencije. Strinjam se z onimi, ki priporočajo, da bi bilo dovolj, če bi vsako društvo zastopal samo en delegat. Pri društvu št. 14 SNPJ smo poslali dva delegata, ko pa sta se povrnila iz konvencije, je eden podal dobro poročilo o konvenčnih sklepih, dočim je drugi samo potrdil za njim. To je pomenilo, da se je prvi zanimal, drugi pa ne.

Na waukegaški konvenciji sem opazoval delegate in videl sem nekatere take, ki res niso zaslužili, da je jednota plačala dvojnjo zanje, toliko manj pa dnevnice. Upam, da ne bo kateri delegat mislil, da sem komu nevoščljiv. Jaz samo želim podati nekaj sugestij v korist članstva SNPJ.

Delegatom tudi priporočam, da vzamejo s seboj hrano, ko bodo potovali na konvencijo, kajti sedaj je vse zelo drago, zlasti na železnica.

Louis Kuznik.

O RUSIJI IN DRUGEM

Cleveland, O.—Kaj vem o Rusiji? Veliko več kot pa Joseph Davis, bivši ameriški poslanik v Rusiji, ki je spisal knjigo o potovanju po širni Uniji sovjetskih socialističnih republik.

Ruse sem videl v Zedinjenih državah in jaz sem jih postavil na oder ob priliki obletnice št. 53 SNPJ, da so nam plesali kozaški ples. In kako jim je občinstvo pleskalo!

V Rusijo so šli pred leti štirje člani našega društva, in sicer z namenom, da bodo Ruse po ameriško naobrili, a bilo je prav narobe—ruski komunisti so jih usekali za njih ameriške dolarje. Enega teh revežev je sam Bog poslal nazaj, ker je imel toliko pameti, da je dolarje skrčil v podplate čevljev in jih velika, Gestapu podobna sovjetska policija ni mogla izvoziti.

Ne vem, čemu me ljudje sprašujejo o takih malenkostih? Ampak otroci so dvojni: nekateri so majhni in nadarjeni, drugim pa funkcionirajo možgani kot onim otrokom, ki posejajo vrtnice.

Kaj ima vojna opraviti s filmom "Song of Russia"? Jaz sem imel v mislih one filme, ki so bili posneti v bitkah, slike o dovažanju materiala v Rusijo, o podrtih ruševinah itd. Čudno se mi vidi, da ti antimitaristi ne prestando oglašajo Stalina, kateri je militarist. Prav tako Tito, ki si je ovil okoli vratu hrastovo listje in se postavil za maršala, kakor grof Radecki, ki je bil maršal Franca Jožefa.

"Kdaj sem videl Stalina?" me bo vprašal ongi Pepček. V kinu na Euclid ave., Cleveland, O., ko mu je njegov prijatelj Churchill podaril bridki meč, da bo odsekal Hitlerju glavo preč. Ampak, bogami, tista uniforma se bi bolj podala našemu čevljarju Miku Ureku kot pa Stalinu! Da, ameriška armada je rešila Ruse in ne Rusi Amerike.

Jaz vem tole: Da je bila Rusija prav tako kakor Nemčija in "Mussolinija" militaristična država. Ali je bila militaristična

V novi pogodbi s delodajalci je 25.000 hotelskih delavcev v New Yorku, organiziranih v unijah ADF, izvajalo smrtninsko, bolnišniško in zdravniško zavarovanje s prosto hospitalizacijo. Na sliki je videti zastopnike delavcev in hotelirjev, ki podpisujejo novo kolektivno pogodbo.

zato, da je bila pripravljena proti sovražnikom, o tem ne bom diskuziral, ker je premalo prostora v enem dopisu. Ampak videl sem že pred leti njene tanke in vojake, ko so korakali po Rdečem trgu v Moskvi in se ponasili s svojo hrabrostjo. Prav tako smo videli Hitlerja in nacistične, ki so mislili, da so že ukrotili pol Evrope. Anglija in Zedinjene države pa nista bili militaristični državi, zato se je Chamberlain bal napovedati vojno Nemčiji, katere je imela moderno opremljeno nacistično armado, kajti vedel je, da bi bil pogin za Anglijo.

Moje mnenje je, da tisti, kateri se potrudijo in napiše dopis za Prosveto, pokaže, da se vsaj za nekaj zanima, seveda, med nami čestokrat najdemo ljudi, ki nasprotujejo dopisovalcem, toda kar se moje osebe tiče, mi ne more nihče škodovati, kajti kar sem se naučila, mi ne more nihče vzeti in tudi ne veselja do dela v naprednih organizacijah.

Žal mi je bilo, ker se nisem mogla udeležiti zadnje seje SANSa, kajti prehladila sem se in morala ležati v postelji teden dni.

Torej predno sta šli Amerika in Anglija v boj, sta se morali oborožiti. Rusija je bila toliko časa na umiku, dokler ni prišla pomoč od Roosevelta, kateri pa ni maršal in pod vratom nima hrstovega listja, kljub temu pa ima dobre možgane, boljše kakor kateri koli maršal, kajti če jih ne bi imel, ga ne bi že četrtič izvolilo ameriško ljudstvo, katero ni militaristično, temveč svobodnega prepričanja, veliko bolj svobodnega naziranja kot pa nekateri naši uredniki. Da, bil je četrtič izvoljen, četrtyson so bili kapitalistični časopisi proti njemu. Ljudstvo je žnalo pravilno odločiti.

Ako ne bi Hitler napadel svojega kolego diktatorja Stalina, bi ne bilo ne Tita in ne pomoči za Jugoslavijo. Naj reče kdo karkoli hoče, v Jugoslaviji so bili junaki pred Titom, ako jih ne bi bilo, se ne bi uprli velškanski nacistični premoči. Po metli so čez noč z jugoslovansko vlado in najbrže ne bi bili tako hitro poraženi od Nemcev, ako bi se znali vrtoglavi hrvaški vojaki vsaj malo postaviti v bran.

Meni je dobro znana tista hvala sovjetov in prav tako kolekte, ki so ostale doma med ameriški komunisti. Kam pa je šel Sacco-Vanzettijev fond? Prav tako so izrabljali Adamičevo ime in pošiljali prošnje na naša društva. In vi boste mene učili? Vse dajte se in prosim vas, da ste tiho toliko časa, dokler ste na strani takih zavajalcev!

In v mojo službo se spodtikajo, češ, da sem delal v času depresije. Kdo pa mi je dal kruha, ko sem šel skozi depresijo, ki smo jo imeli za časa Theodorja Roosevelta? Kako pa je bilo l. 1917, ko sem delal za 32 centov? Prišli so in dejali: "Ti nimaš dela, poglej enega moža! On zasluži \$15 na dan." Nekaj let pozneje mi pravijo ti bahači: "Srečen si, ker imaš delo." Ti ljudje nikoli ne pomislijo, kaj zinejo.

Bil sem plačan od ure, v moji družini pa nas je bilo pet: trije fantje, ki jih je bilo treba vzgojiti. Vzgojo so dobili in oče jih ni preganjal, da morajo iti delat.

Z delom še ni nihče obogatel. Hranil sem deset let in prihranil \$240 za pohištvo, da sem se lahko oženil. Nimam želje po cvenku, ampak hočem le toliko, da imam kje spati in malo hrane. Če bi si želel bogastva, bi lahko kuhal žganje, saj se razumem na ta posel. Lahko bi prišel do bogastva tudi na drug način, toda čemu? Kdo pa kaj odpese s seboj?

Da, videl sem že precej na tem svetu in en moj dopis je bil pri-

občen v času depresije v ljubljanskem "Jutru".

Frank Barbič.

NA DELU ZA
STARO DOMOVINO

Harwick, Pa.—Zopet se oglašam s poročilom, kako kaj napreduje naša podružnica št. 38 SANSa.

Meseca januarja smo šli od hiše do hiše za člani in jih pridobili lepo število, poleg tega pa so nekateri tudi prispevali za SANS, toda jaz ne morem imenovati imena darovalcev v listih, ker bi vzelo preveč prostora. Kdor pa bo daroval \$5 ali več, bo njegovo ime priobčeno. Upam, da ne bomo prenehali z agitacijo in da bodo postali vsi Slovenci člani SANSa.

Moje mnenje je, da tisti, kateri se potrudijo in napiše dopis za Prosveto, pokaže, da se vsaj za nekaj zanima, seveda, med nami čestokrat najdemo ljudi, ki nasprotujejo dopisovalcem, toda kar se moje osebe tiče, mi ne more nihče škodovati, kajti kar sem se naučila, mi ne more nihče vzeti in tudi ne veselja do dela v naprednih organizacijah.

Žal mi je bilo, ker se nisem mogla udeležiti zadnje seje SANSa, kajti prehladila sem se in morala ležati v postelji teden dni.

Tony Klemenčič, predsednik podružnice, je slišal na radio oglašati, kako je zdrav pomarančni sok za zdrave ljudi, zato se je z aeroplanom odpeljal v toplo Florido, kjer ga je čakala njegova boljša polovica. Upam, da se oba počutita dobro, ker sta uživala sveži floridski zrak in jeza zveze pomaranče.

Na koncu se ponovno zahvaljujem vse darovalcem in članom in želim, da se gotovo udeležite seje.

Hvala tudi Klemenčiču, ki je izročil \$15. Darovala sta dr. H. S. O. Moch \$10 in društvo Bratska zveza št. 203 \$5.

Mary F. Prasnikar.

ŽALOSTNA VEST
IZ DOMOVINE

Roundup, Mont.—Dne 4. aprila sem prejela pismo od brata Alojzija iz Malih Lašč. Pismo je prišlo s posredovanjem Rdečega križa. V pismu mi poroča, da je moj brat Tone umrl v Jurjevici pri Ribnici, Leopold pa je bil ubit v vojni. Upam, da je bil pri partizanih.

Počasi bomo vsi izvedeli tiste novice, katerih se jobimo. Pismo je bilo datirano 11. decembra 1944. Upam, da bo kmalu vzpostavljena poštna zveza in da se bomo lahko zopet dopisovali s sorodniki in stari domovini.

Frances Golob.

POIZVEDOVANJE
RDEČEGA KRIŽA

Chicago, Ill.—Sorodniki iz Jugoslavije poizvedujejo za Antonom Mestrovicem, ki je nekoč živel v Chicago. Ako bi kdo vedel kje se nahaja dotičnik, prosimo, da sporoči Rdečemu križu, 616 So. Michigan ave., Chicago, Ill., ali pa telefonira Harrison 5910.

Rdeči križ.

Vojaki sedme ameriške armade si prizadevajo, da obvarujejo pred prevrnjenjem v reko Reno preoblikovano vojaško mehanično "raco." Slika je bila sneta, ko so invadirali vzhodni breg Renu.

Francoska velika revolucija

Talpa
(Nadaljevanje)

Vladajoči razred v fevdalni družbi je plemstvo. Toda to ni bilo enotno. Po uvedbi absolutizma je našlo namreč samo najvišje plemstvo zatočišče na dvorcu; živel je z dohodka od svojih veleposestev, kjer je imel nek plemić upravljavca, s čimer je položaj kmetijskega ljudstva še poslabšal: slednji je namreč tudi hotel obogatiti in je izkoriščeval kmete, kolikor se je mogel. Kmetijska bremena so namreč bila bolj, čim bolj se je plemstvo na dvoru udajalo razvijanju.

Kmalu mu dohodki iz zemljišč niso več zadostovali, zato se je vdal del višjega plemstva posvečeno uradniški karijeri, izbirajoč predvsem taka mesta v državni upravi, kjer je bilo treba le predstaviti pa nič delati. Tako je plemstvo kaj kmalu zasedlo najboljše mesta v upravi, vojski in cerkvi. Tako je nastalo poleg dvornega plemstva, ki je živelo na dvoru parazitsko življenje, še uradniško plemstvo, ki je živelo predvsem z izsiljevanjem, zlasti še, ko je prišlo v mesto, da so postala mesta v državni službi kupljiva. Uradniško plemstvo je predstavljalo armado lenuhov, ki je izkoriščevala narod in imela največji interes na ohranitvi obstoja fevdalnega reda.

Prva naloga revolucionarnega fevdalnega razreda je bila, da odpravi te parazite in pijavke. Velik del plemstva, zlasti nižjega, pa je bil prisiljen ostati na dvoru, to je bilo podeželsko plemstvo, ki je predstavljalo reakcionarni plast v družbi predrevolucijske francoske družbe. To plemstvo je bilo v duševnem oziru docela zaostalost, bilo je nevedno, a obenem zelo strogo napram kmetom. Se docelo ujet v predpogovorne fevdalne nazore je sovražilo absolutističnega kralja, ki je odzval plemstvu politične nepravice, zaničevalo je dvorščakstvo kot lakaje, predvsem pa je sovražilo naprej stremelce kmetstva. Kar je zahtevalo, bilo ni drugega kakor povračilo srednjeveških časov in razrušenje vtelesen ostanek fevdalnega srednjega veka. Strogo versko je sovražilo prosvetnost in nove ideje so ga nagnale v grozo in studom.

Fevdalističnim družabnim odnosom je bila najtesneje povezana tudi cerkev. Jasno je, da je bila zlasti višja duhovščina od drugega reda velik dobilek. Dohodek je ena tretjina obdelane zemlje pripadala pred revolucijo plemstvu, je pripadala druga tretjina duhovščini. Oba stanova sta imela isto razmerje do kmetov, zato sta bila enako zainteresirana na ohranitvi starega reda. Višja duhovščina je gojila razkošje in je skušala v njem prenesti dvor. Ost revolucije je zato upravičeno obrnila proti njej in je zadela obenem tudi cerkev.

Tretja tretjina obdelane zemlje je pripadala kmetom; zemlja ni bila njihova last, pač pa jo so izkoriščali njene plodove. Ves položaj kmetijskega ljudstva nam jasno, če pomislimo, da je imelo 130.000 plemičev prav toliko zemlje kakor 20 milijonov kmetov. Poleg fevdalnih davkov, ki jih je kmet plačeval svoji zemljiški gospodu (deležu, tlači), je vzdrževal še kmetstvo, ki je v pravem pomenu besede slonela na njegovih ramenih. Naraščajoča bremena so povzročala, da so začele kmetije zapuščati zemljišča, kmetje so se potepali kot brezdomci v roparske tolpe, ki so kmetom po deželi, često pa so grozile javno varnost.

Potovanje po deželi je postalo za trgovce vedno nevarnejše in nikjer ni propadanje fevdalnega reda tako vidno kakor v teh dejstvih. L. 1789 so kmeti v Franciji okrog 2 milijona beračev, ki so izšli iz kmetijskega stanu. Oni kmetje, ki so ostali na zemljiščih, so se začeli upirati; revolte so se zmeraj bolj množile. Kljub temu, da je nobel kmet vsa bremena, ni imel nobenih pravic; bil je na milost in nemilost izročeno svojemu zemljiškemu gospodu, ki je bil obenem tudi njegov sodnik in je

izvrševal nad njim policijsko oblast. V krilu fevdalne družbe se je začel v Franciji že od 14. stol. dalje razvijati meščanski razred. Prvotno so bili meščani predvsem rokodelci, ki so bili organizirani v cechih. Cehi so bili mojim sredstvo, da so vsi rokodelsko produkcijo monopolizirali. Ker je bilo število mojstrov v posameznih rokodelskih panogah natančno določeno, je bil dvig pomočnika v mojstra močno otežkočen. Pomočniki, ki iz kakršnega koli vzroka niso postali mojstri, so se izselili v kraje, kjer ni bilo cechov; ker pa se je v take kraje nateplo mnogo pomočnikov, je šlo vsem slabotno; tako se je stvaril proletarijat, ki pa se je v marsičem še razlikoval od modernega. Ta proletarijat je postal avantgarda revolucije.

Po industrijski revoluciji in uvedbi merkantilnega sistema je vzcvetela industrija. Iz celotnega meščanskega razreda se je sedaj ena plast dvignila: mojstri in mali trgovci so tvorili malomeščanstvo, iz onih meščanov, ki so postali industrialci in bankirji, pa se je stvorilo velemeščanstvo, ki ga Francozi označujejo z besedo buržuazija. Že sam položaj industrije je silil velemeščane v nasprotstvo z zaostalimi cech, obenem pa v nasprotstvo z absolutistično državo, ki je branila zadnje ostanke fevdalnega reda in si razen tega prisvojila pravico, vmešavati se v produkcijo in jo nadzirati. Čim močnejša je industrija postajala, tem bolj je naraščal v njej odpor proti obstoječemu redu. Produktivne sile so naraščale, okvir fevdalnega reda je postal zanje preozek, zato ga je bilo treba odpraviti. Odpraviti pa se je dal edinole z revolucijo.

Ves razcvet industrije je razviden iz tega, da je šlo mesto Carcassone pred revolucijo 30.000, Lyon pa 40.000 delavcev. Industrija je imela za posledico silen dvig trgovine. Mesta so zato v 18. stol. čudovito naraščala, povsod so zidali nove stavbe, kjer so dobivale prostora banke in pisarne. Buržuazija je bogatela. Ni pa imela v rokah samo vsega domačega industrijskega in bančnega kapitala, nego je začela razpredati svoje mreže tudi v kolonialne dežele, a tudi v poljedelstvu je začela izpodrivati fevdalce: vso spekulacijo z žitom je prevzela v svoje roke.

Položaj v meščanskem taboru je bil torej sledeč: najhujša nasprotnica fevdalizma in absolutizma je bila buržuazija, medtem ko so bili malomeščani za ohranitev obstoječih razmer, ker so bili cehi možni samo v fevdalizmu. Pač pa je bila luksuzna industrija interesirana na ohranitvi obstoječega reda, ker je preskrbovala dvor, plemstvo in privilegirane z modnimi proizvodi, cerkev in visoki kler pa z dragocenostmi.

Kakor smo že omenili, proletarijat v današnjem pomenu besede v Franciji še ni bilo; po goji za njegov postanek so šele nastajali. Delavci, ki so bili zaposleni v industriji, so bili še povsem zajeti od podeželskega, malomeščanskega in rokodelskega miljeja. Kar je v francoski revoluciji veljalo za proletarijat in kar je pri demonstracijah polnilo ulice, to je bila pisana množica delavcev iz malih obratov, rokodelskih pomočnikov, priložnostnih delavcev, brezposelnih, malih kramarjev in beračev, skratka vse ono, kar štejemo danes med malomeščanstvo, deloma pa med "lumpenproletarijat". Ta pisana množica je dobila med revolucijo svoje ime; rekli so jim sanskilotje (brez-hlačniki). — Sanskilot pomenja onega, ki nosi dolge hlače. Hlače so imenovali v Franciji namreč samo kratke hlače, segajoče do kolen, ki so jih nosili kavalirji; dolge hlače pa so imenovali pantalone.)

Rastoči kapitalizem je ustvaril v francoski družbi posebno plast, namreč intelektualce. Prvi intelektualci, ki so bili po rodu seveda meščani, so bili kemiki, fiziki, arhitekti — skratka poklici, ki jih je potrebovala industrija v produkciji. Za njimi so sledili še drugi poklici. Kapitalisti so bili primorani skleniti najrazličnejše pogodbe, za kar so si ustvarili celo armado juristov. Juristi so kaj kmalu spoznali, kolikšna ovira je za nadaljni razvoj kapitalizma fevdalizem in njegov politični red, zato so začeli razmišljati o boljših zakonih, ki bi bili industriji v prid, a tudi o boljšem političnem redu. Tako so postali iz juridičnih posvetovalcev kapitalistov njihovi politični posvetovalci in so bili v revoluciji ne samo voditelji revolucionarne armade, ki so jo sestavljali sanskilotje, nego so zasedli tudi najvažnejša mesta v državni upravi. Poleg govoreč in jezične armade juristov pa si je ustvaril kapitalizem še piščo armado časnika in malih, podlistarskih literatov, ki so v časopisju zastopali kapitalistične interese pred javnostjo in se zanje borili s peresi. Jurist in literat sta bili glavna organa kapitalistov in zato sta bila oba stanova v Franciji močno cenjena in spoštovana.

(Dalje prihodnjič)

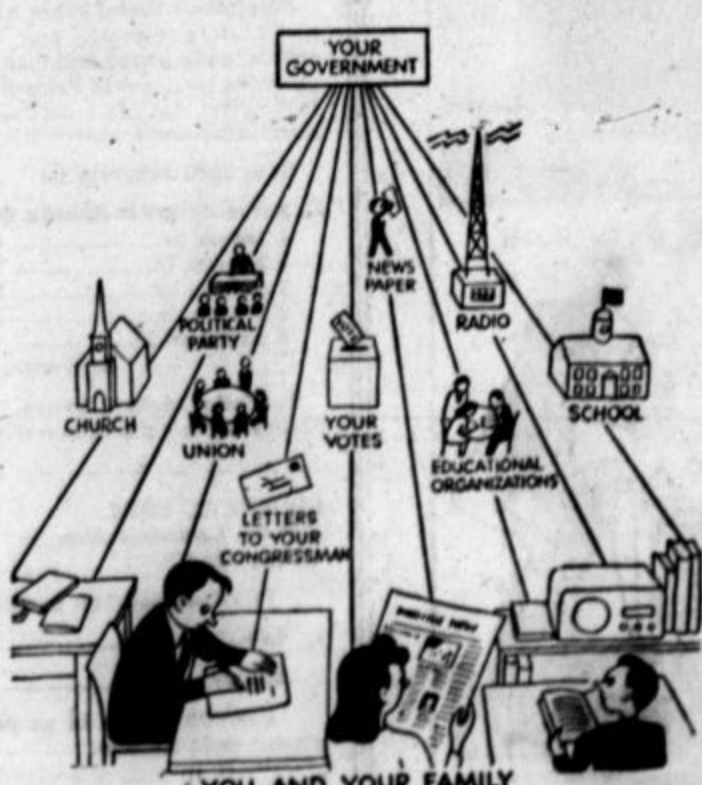
Grški vojni veterani se organizirali

Atene, Grčija, 14. apr. — Grški vojni veterani so se z dovoljenjem vlade organizirali v Grški legiji. Glavni stan legije je v Atenah. Voditelji so naznanili, da bo legija skušala navezati stike s sličnimi organizacijami, ki so bile ustanovljene v drugih državah v okviru Združenih narodov.

Američani osvobodili francoske častnike

Pariz, 14. apr. — Ameriška deveta armada je osvobodila 4000 francoskih častnikov, ki so se nahajali v nemškem taborišču pri Soestu. Večina teh častnikov je bila v ujetništvu pet let.

YOUR PART IN U.S. FOREIGN POLICY

Koliko vpliva javno mnenje na ameriško sunanje politiko, je vprašanje. Gotovo je to, da je bila "naša" sunanja politika v preteklosti predmet velike kritike v tej deželi in drugod, posebno pa barantanje z raznimi Dariani in fašisti. Državni departament je vsakakor našel milijon brošur z dumbartonskim načrtom za novo svetovno organizacijo in povabil javnost, naj se sejo njim in mu sporoči svoje sugestije ali kritiko.

Kabinetni člani argentinske klerofašistične vlade, ki je končno napovedala vojno osišču in sopol postala "persona grata" v Washingtonu. S tem je dobila tudi vstop na "mirovno" konferenco v San Franciscu.

Ženski spol krepkejši od moškega

Eno odkritje ozir. dognanje raznih znanstvenikov, ki se ukvarjajo s študijami in raziskovanji, tikačimi se človeških plemen, je to, da obstajajo v resnici razmeroma majhne, temeljne podedovane razlike med različnimi plemeni ali narodnostmi. In to odkritje je v resnici nadpolno. Široko citan in razširjen pamflet "Races of Mankind", katerega sta spisala Ruth Benedict in dr. Gene Weltfish, prikazuje ta dognanja v dobro podanem opisu. Istotako je opaziti iste znanstvene zaključke v tem pogledu v novi knjigi Abrahama Scheinfelda, kateri je poznan po svojih poljudnih znanstvenih spisih, potem katerih je populariziral znanstveno vedo v Zedinjenih državah. Njegova najnovejša knjiga nosi naslov: "Women and Men" (Harcourt, Brace & Co., New York, 1945). "Ljudje se oblačijo, mislijo, obnašajo ali uživajo drugače hrano v različnih okoljih, zato, ker je različno okolje, v katerem živijo," pravi Scheinfeld. Obenem pa zavrača teorijo, da obstaja nekaj takega kot temeljna superiornost ali nadvednost — ali pa temeljna inferiornost ali manjvednost — med plemeni in narodnostmi sveta.

Scheinfeldova knjiga, kot kaže že že naslov sam, se nanaša predvsem na vprašanje analize razlike med moškimi in ženskami, dalje se bavi s problemi oblikovanja ter s tezo, da daje znanstveni napredek ženski gotove prednosti, katerih po drugi strani ne nudi moškemu svetu.

"Dejstvo je," pravi Scheinfeld, "da so moški biološko šibkejši od žensk. Z izjemo oslovskega kašlja, poberejo otroške bolezniki skoro 30 odstotkov več dečkov nego deklic v Zedinjenih državah. V doraščajoči dobi istotako umrje več dečkov nego deklic, in to razmerje v umrljivosti ostane na višji točki za moške vesokoli do pozne človeške starosti — tako da pri 90 letih najdemo kar polovico več žensk, ki so dosegle to starost nego moških. "Oba spola lahko primerjamo z dvema zapleteno zgrajenima avtomobiloma. Moški je ustrojen za silo in hitrico, zato ima trde vzmeti, toda pod prehudim pritiskom bo prej odnehal nego ženski stroj, ki je zgrajen za trpežnost in učinkovitost, vsled česar more prenesti hujše biološke ter telesne sunke in pretrese nego moški stroj."

Pisatelj dalje pravi, da je mogoče podvzeti gotove korake, ki bodo omilili problem premalega števila moškega prebivalstva. On priporoča naslednje: Družba naj bi dajala pobudo za zgodnjo ženitev, ker krepke, zdrave in mlade matere rode več zdravih in krepkih moških detet nego one, ki se poročijo v poznejših letih. Gotove skupine mater med 18 in 22 let starosti so rodile 120 dečkov na vsakih sto deklic, dočim se je materam med starostjo 38 do 42 let rodilo 90 dečkov na vsakih 100 deklic. Seveda je tudi potrebno, da imajo vse matere, neglede na starost, vso nego in zdravniško pomoč ter nasvete že pred rojstvom otroka, kar navadno zagotovi zdrave porode ter tudi prepreči mnoge pojave otroških bolezni v zgodnji detinski dobi — poučena mati namreč zna skrbeti za otroke pravilno v vseh ozirih in s tem je zagotovljeno življenje večjemu številu otrok ... moških in žensk.

Pisatelj dalje pravi, da je mogoče podvzeti gotove korake, ki bodo omilili problem premalega števila moškega prebivalstva. On priporoča naslednje: Družba naj bi dajala pobudo za zgodnjo ženitev, ker krepke, zdrave in mlade matere rode več zdravih in krepkih moških detet nego one, ki se poročijo v poznejših letih. Gotove skupine mater med 18 in 22 let starosti so rodile 120 dečkov na vsakih sto deklic, dočim se je materam med starostjo 38 do 42 let rodilo 90 dečkov na vsakih 100 deklic. Seveda je tudi potrebno, da imajo vse matere, neglede na starost, vso nego in zdravniško pomoč ter nasvete že pred rojstvom otroka, kar navadno zagotovi zdrave porode ter tudi prepreči mnoge pojave otroških bolezni v zgodnji detinski dobi — poučena mati namreč zna skrbeti za otroke pravilno v vseh ozirih in s tem je zagotovljeno življenje večjemu številu otrok ... moških in žensk.

Predsednik odbora Zlatko Baklovič, izražajoč želje vseh navzočih, se je zahvalil rev. Maletiču za njegovo požrtvovalno in nesebično delo, za katero odbor toliko dolguje zastran mnogih značilnih uspehov za časa, ko je on vršil težke in odgovorne dolžnosti tajnika. Odbor je spontano zaključil, da se rev. Maletiču izreče posebno priznanje za njegovo delo.

Odbor je nadalje zaključil, da do dopolnitve mesta tajnika vrši to dolžnost dosedanja namestnica tajnika Ana Traven.

V Prosveti so dnevne svetovne in delavske vesti. Ali jih čitate vsak dan?

Skrivnostni svetovi

Se živi na svetu dovolj ljudi, ki se spominjajo časov, ko je bilo na tej naši zemlji vse polno neznanih krajev, ko je marsikdo dvomil, ali bo človek kdaj poznal severni in južni tečaj, ko je Afrika bila "temni kontinent," ko so se vedno odkrivali nove otoke, ko mnogih "divjih" plemen še ni videl noben belokožec, ko je New York bil bolj oddaljen od Pariza kakor danes Šanghaj od San Franciska. In kako radi so starejši učitelji rabili besedi "nikdar" in "nemogoče"!

Koliko takih nemogočih reči se je uresničilo, ne v nedogledni bodočnosti, ampak v naših časih! Koliko odkritij je sledilo eno za drugim, tako da je danes komaj kakšen kosček tega starega in vendar še mladega planeta neznan. In kako so mogli tega sveta hiteli, da so spravili vse "nove" kraje pod svojo oblast! Koliko krvi je bilo prelito, da so nenasitni tekmeči mogli izkoristiti bogastvo v notranjosti zemlje in ljudi na njenem površju!

Ali pa je res že vsa ta ljuba zemlja odkrita in ni nič več ostalo za novejša raziskovalce, ki imajo enake nagone kakor Marco Polo, Columbus, Cook, Livingston, Amundsen, Peary in nešteti drugi pred njimi? Ali je vendar še kaj kaj tajnih svetov, ki čakajo na odkritje in — izkoriščanje?

O — pač. Nekoliko koticov je še ostalo, in tisti, ki radi tarnajo, da ljudje že preveč vedo, se lahko potolažijo. Dosti je še neznanega in v tem neznanim je mnogo zanimivega, toliko obetajočega, da bo še dolgo mikalo in valilo podjetne duhove, ki ljubijo uganke, ker nahaajo v njih prilike za rešitve.

Eden takih misterioznih svetov je bil dolgo — in deloma je še — skrit, pod mokrimi masami naprednega morja. Dasi so morja skoraj tako stara kakor zemlja sama, dasi se je prvo življenje na tem planetu začelo v njih, nam je njih dno in življenje v njih globočinah bolj neznano od gorskih višav in južnega ledu. A kar je doslej odkritega, kaže, da je ta svet neizmerno zanimiv in njega spoznanje potrebno za rešitev številnih drugih ugank naše matice zemlje. Polagoma se odpira človeškemu očem in daje od sebe čudežna presenečenja. V bližnji bodočnosti pa se obeta mnogo novih odkritij in nemara ne bo dolgo, da bomo v kinematografih videli doslej neznane in komaj zasnjane slike iz mističnega sveta.

Pač največ uspehov v raziskavanju morskih globočin je doslej dosegel dr. William Beebe, ki si je dal napraviti poseben bathysphere imenovan aparat za potapljanje in opazovanje in se je s svojim tovarišem Otisom Bartonom spustil nekolikokrat pol milje pod morskovo površino.

Ni še davno, ko je bilo splošno razširjeno mnenje, da je življenje mogoče le v višjih plasteh morja, češ da je v večjih globočinah pritisk tako močan, da ne bi moglo pod njim nič živega vztrajati. Ta vera je sedaj omajana in pokazalo se je, da je priroda bolj iznajdljiva, kot so ljudje slutili. Kakor je znala ustvariti bitja, ki žive v ledenem mrazu, druga, ki uspevajo v veliki vročini, tako je razvila v morju živali, ki se lahko prilagode ondodnim razmeram in si same razsvetljujejo večno temo. Kar sta opazovala Beebe in Barton, se zdi fantastično. Videla sta lete-

če polže s perotmi, cela jata bliščečih račkov, ribe, katerim so se svetilkali repi in peroti, čudne živali, ki so dajale od sebe iskre, velike kakor cent in številna druga doslej neznana bitja.

Beebe je bil od svojih dosedanjih odkritij tako očaran, da predlaga sistematično raziskavanje morskih globočin in upa, da se bodo v morju zgradila podvodna opazovališča, kakor imajo na gorskih vrhovih astronomске observatorije. Taki stolpi bi bili zgrajeni z mnogimi nadstropji, bi imeli znanstvene laboratorije, akvarije, dvigala in vse potrebščine za uspešno opazovanje.

Tudi drugi učenjaki, od katerih imajo nekateri svoje lastne aparate, da se spuščajo v globočine, so opazili podobne reči. Živali pa niso vse, kar iščejo v tem tajnem svetu. Za znanost je na primer važno izvedeti, kakšno je morskno dno. Če se to dožene, bo nemara rešeno staro vprašanje, kako so nastali kontinenti na zemlji.

Doslej imamo glede na to le teorije, ne pa trdnih dokazov. Eni mislijo, da so nekdaj bile vse kopnine sjojene z nekakšnimi naravnimi mostovi, ki pa so se sčasoma pogrezili, drugi pa verjamejo, da je bila nekdaj le ena sama kopnina, ki se je razpadla na več kosov, ti pa da so se polagoma oddaljevali drug od drugega, kakor da — seveda silno počasi — drse po polzki, napol raztopljeni notranjosti zemlje. Že davno je znano, da je morskno dno prav tako različno kakor površje zemlje, tukaj plitvo, tam globoko, z visokimi gorami in vulkani, s planjavami in dolinami, in če se more kdaj prinesiti dovolj vzorcev snovi, iz katere je sestavljeno, na površje, bo po tem mogoče presoditi, kaj in kako je bilo nekdaj.

Znanost pa ni edina, ki se zanima za ta vprašanja. Pod temi vodami ni le znanstveno zanimivo kamenje, ampak tudi rude, zlato, železo, olje, kemikalije in kdo ve še kaj, kar se more izpremeniti v — denar. In po tem je lahko uganiti, kdo bi rad vedel, kaj bi bilo tam najti in kako priti do skritih bogastev. Če ostane svet še dolgo tako "urejen" kakor je sedaj, si je lahko zamisliti sadove nove pohlepnosti, nove zavisti, nove tekme in razloge za nova klanja. Kakor koli je želeli, da doseže znanost polne uspehe tudi na tem polju, je še bolj želeli, da se človeštvo kmalu zave in osnuje družbo, v kateri naj sodelovanje zamenja sedanje grabeže in moritve.

— E. K.

Pet delavcev ubitih pri eksploziji

Des Moines, Ia., 14. apr. — Pet delavcev je izgubilo življenje pri eksploziji, ki se je pripetila v tovarni Super Products Co., trije drugi pa so bili ranjeni. Eksplozija je sledil požar, ki je uničil tovarno. Eksplozijo so povzročile kemikalije.

For A
Wonderful
Job In
Italy

Write to: American Red Cross, 1300 12th St., N.W., Washington, D.C. 20004

Thanks.

RDEČA KOKARDA

Roman iz velike francoske revolucije

STANLEY WEYMAN

(Nadaljevanje)

Toda ko so se vrata odprla, so se pokazale majhne stopnice, po katerih smo počasi dospeli na drugi hodnik. Sredi tega hodnika smo se ustavili pred odprtim oknom, skozi katero je buhal močan veter s tako močjo, da je hotela leščerba kar ugasniti. In veter ni prihajal sam, ampak je prinašal s seboj vse glasove razburkanega mesta: srdito vpijše, navdušeno vzklikanje, klenkanje zvonov in zdaj pa zdaj kak strel iz samokresa—kar vse je zgovorno pripovedovalo o dogodkih, ki so se odigravali v zaščiti teme. Na enem kraju je bil plašč teme raztrgan in izpod njega se je visoko dvigal rdeči plamen požara, kakor bi hotel zaplesti tudi nebo v strahoto, ki je pustošila obliče zemlje.

Moji spremljevalci so se sklanjali skozi okno ter prisluškovali in oprezali na vse strani. Čudil sem se ne njim ne temu, da sem slišal nad našimi glavami neumorni korak moža, ki je bil odgovoren za vse, korak tistega, ki je igral krvavo partijo. Izida ni bilo moči prerokovati; a kazno je bilo, da bo usoda, kakršno skujejo to, odločala o polovici Francije. Mi smo gledali skozi to okno s telesnimi očmi; a tam, onkraj meje, v Turinu, in bliže nas, v Sommièpèsu in Montpellierju, se je obračalo proti Nimesu na tisoče in tisoče ljudi, cvet francoskega grbovničarja, ter spremljalo borbo s temnobo, ki je bila nemara še večja od naše.

Iz besed svojih stražarjev sem posnel, da se je bil gospod Froment polastil "arene" in se v njej utrđil. Plamen, ki smo ga videli, je uničeval eno izmed protestantskih cerkva. Zvedel sem tudi, da se domoljubi niso bogve kaj ustavljali nenadnemu naskoku in da je "rdečim" vztrajati samo še štiri in dvajset ur, pa bo prihod vojske iz Montpellierja zagotovil njihov uspeh ter ovenčal podjetje s pokroviteljstvom najvišjih oseb.

"Toda malo je manjkalo," je šepnil eden izmed mož. "Da jim nismo nočjo skočili na vrat, bi jutri oni udarili po nas."

"A vendar se ni niti polovica naših kohort odzvala klicu."

"Zjutraj pridejo ojačenja iz vasi," je živahno vzkliknil tretji. "Vsi zvonovi od tod pa do Rhone bodo bili plat."

"Da, a kaj bo, če prihite Cevennci prvi? Kaj bo tedaj, tovariši?"

Nihče ni vedel odgovora. Tedajci so se približali po hodniku koraki in moji spremljevalci so okrenili glave.

"Petitot je, ključne nese," je rekel vodja. "Pojdimo, gospod."

Toda motil se je. Novodošlec je bil človek zelo visoke rasti; zavil v plašč s klobukom na glavi je v spremstvu treh ali štirih mož naglo stopal proti nam. Ko je došel do nas, je vprašal: "Ali je Buzeaud tukaj?"

Tisti, ki je preje govoril, je spoštljivo stopil predenj:

"Da, gospod, evo me."

"Vzemite šest mož, najmočnejših, kar jih najdete spodaj, pojdite k 'Devici', vzemite jih tam še toliko in zagradite z njimi cesto, ki vodi ob kasarnah proti orožarni. Tucat pomagačev boste spotoma gotovo našli. Zasedite, tudi nekaj hiš, da boste lahko držali ulico. In..."

A tisti mah je ustavil oči na meni in obmolknil.

"Kaj pomeni to?" je povzel. "Kaj dela tu ta gospod? In v tej opravi?"

"Gospod markiz ga je zasačil... na vrhu."

"Gospod markiz?"

"Da, gospod. Ukazal nam je, naj ga do nadaljnega zapremo na številki 6."

"Oho."

"Kot vohuna."

Gospod Froment je požvižgal in spogledala sva se. Skrb in nestalna svetloba blik sta delala njegove črte še trše. Naposled je globoko vzdihnil in se nasmehnil, kakor da se zaveda čudnosti položaja.

"Tedaj se vendarle še vidi, gospod vikont," je izpregovoril. "To srečanje me domiľja, da imam tu nekaj, kar je vaša last. Pa ne da bi bili prišli baš po tisto?"

"Da, gospod, prišel sem ponjo," sem odvrnil z ošabnim glasom, vračaje mu pogled za pogled. Videl sem, da me je razumel.

"In gospod markiz vas je našel na vrhu?"

"Da, na vrhu."

"Glejte, glejte!"

Zamislil se je za trenutek. Nato se je obrnil k svojim ljudem:

"Prav," je velel, "kar idite, Buzeaud. Sam hočem paziti na tega gospoda... in poskrbeti, da se preobleče. Idite na vrh in počakajte me zgoraj," se je obrnil k trojici ali četvorici mož, ki so ga spremljali. "Povejte gospodu Flandrinu—to je moja zadnja beseda—da župan, naj se zgodi karkoli, ne sme razbeseliti znamenja, s katerim bi klical vojsko na pomoč. Naj mu sporoči z moje strani, kar mu drago... na primer, da ga dam obesiti na najvišjo lino stolpa... toda nikar naj se nihče ne drzne izvršiti te grožnje. Ali ste razumeli?"

"Da, gospod."

"Idite. Kmalu pridem za vami."

Odšli so ter pustili eno izmed svetilk na tleh. S Fromentom sva ostala sama. Čakal sem, da me ogovori, toda on me ni niti pogledal. Narobe, stopil je k oknu, naslonil se, zazrl se v noč in ostal tako nekaj minut, ne da bi rekel besede. Večkrat sem ga slišal, da vzdihuje. Naposled se je obrnil, stopil tesno predme ter izpregovoril malone iz obraza v obraz:

"Samo tri kohorte so se odzvale klicu!"

Ne vem, kaj mi je bilo, da sem sprejel ta razgovor.

"Tri—izmed kolikih?" sem vprašal hladno.

"Izmed trinajstih. S številom so oni močnejši od nas. Toda naša ofenziva, na katero je dala adute v roke in zdaj gre za to, da jih ohranimo. Če pridejo jutri ljudje s kmetov..."

"In če Cevenncev ne bo..."

"Točno. Če se mimo tega oficirjem posreči, da udre guynenski polk v kasarnah, če župan ne razbeseli znamenja, s katerim bi prosil pomoči, in če se kalvinisti ne polaste orožarne... tedaj upam, da se nam posreči."

"Toda šanse so..."

"Zoper nas, gospod. Tem bolj je potreba"—tako govoreč, se je vendar še obrnil k meni in mi pokazal svoj obraz, ki je sijal od mrkega ponosa—"tem bolj je potreba, da je vsak mož na svojem mestu! Zakaj vedite, v boju, ki se je pričel, gre za usodo vesoljne Francije! Za usodo Francije!" je trpko ponovil, ne da bi skrival svoj notranji nemir. "In jaz imam v dosegu te velike naloge samo nekaj stotin obešenjakov, razbojnikov in menihov, med tem ko se vaši lepi gospodje grejejo onkraj meje in čakajo, kaj bo! Jaz nosim glavo na prodaj, oni pa bodo spravili dobiček! Jaz naj ubijem medveda, a koža bo njihova. Oni so na varnem in nihče izmed njih ne bo jokal za menoj, če mi izpodleti in me obesijo!... Bogme, premagovati se je treba, da človek ne postane patriot in ne zakliče: 'Živela nacija!'"

(Dalje prihodnjik.)

Spomini Krištofovega Pepčka

Josip Suchy

Rajtguznove zakonske nepravilike

(Nadaljevanje.)

Begal je v takih prilikah iz sobe v sobo in vendar ga je povsod dosegel njen tanki in visoki glas, ki je tam iz kuhinje hreščal za njim. Delala mu je dolge pridige, neumorno in po cele ure, dokler v svojem obupu ni pobegnil na vrt. Pa tudi to zavetišče mu ni nudilo pokoja, zakaj Katrica je potem kratko malo stopila na pokriti hodnik ter od tod regljala kar naprej in naprej, da se je razlegalo po vsej soseski. In če je kdo slučajno šel po poti za vrtom, je nehote obstal in kot nevarjena priča poslušal najnovejše Rajtguznove pustolovščine.

Sprva je bil Rajtguzen še precej potrpečljiv, navsezadnje pa je le vzrožil ter postal celo brutalen. Pa je slabo naletel. — Ves obupan je nato začel popivati. Komaj je dobro sedel v gostilni, že se je pojavila Katrica med vrati in kričala je in

vpila, da Bog pomagaj. Naposled so ga gostje, da se iznebijo neznozne ženske, sami postavili pod kap. Katrica pa je še na cesti vpila in robantila, dočim se je Rajtguzen pijan opotekal za njo. Vsi mestni fantalini so bili na nogah, drli za njima in vpili: "Alo Rajtguzen je pijan, Rajtguzen je pijan!"

Tako se je zgodilo, da je naposled odnehal pred svojo hudo boljko polovico. Kakor hlapec je moral odidob opravljati najnižja dela pri hiši. Opasan s predpasnikom je moral pometat in pospravljati po štacuni, donášati različne tekočine iz kleči, polniti kozarce in kar je še sličnih gospodinjskih opravkov.

Ni čuda, da se je od dne do dne krčil in sušil na duši in na telesu. Njegovi že itak zredčeni lasje so se polagoma umikali veliki, od čela do temena segajoči pleši. Rajtguzov Blažek je bil jedva še senca nekdanjega ponosnega graščinskega valpeta.

V gostilni pri Nebeškem očetu

v Poštni ulici so takrat kaj radi posedali kamniški mogočniki. Pa ni zlomka, zakaj tu notri je bilo udobno in dobro so bila vina Nebeškega očeta. V gostilniški sobi je za točilnico opravljala svoj posel stasita Lenčka, umivala je steklenice, jih brisala ter polnila kozarčke.

Tu sem je, dokler mu usoda ni povsem zagrenila življenje, zahajal tudi Rajtguzov Blažek. Lenčki je večkrat potožil svoje gorje in večkrat sta se posvetovala, kako bi podražila Rajtguzovo Katrico. Zakaj vendarle so bili še trenotki, ko je siromak imel še malce korajže.

V posebni sobi so se ob večernih urah sestajali kamniški patriciji, med njimi dokaj Rajtguzovih prijateljev, ki so sočustvovali z njegovo zakonsko smolo. Kebrov Lojze, po poklicu konjski lišaj in posestnik, je bil najboljši njegov prijatelj.

Nekega večera so se posvetovali, kako bi Rajtguzna pripravili do odpora napram njegovi nasilni ženi. Keber je prevzel nalogo, da obvesti trpina o sklepu posvetoovanja. Že precej časa je prežal pred Katricino štacuno na Grabnu, preden je opazil, da je odšla v zgornje prostore. Tedaj je smuknil v štacuno

SWING TIME IN THE PACIFIC

THE FEMALE OF THE SPECIES is supposed to be more deadly than the male and these women Marines try to prove the point as they entertain their sister marines with a boxing bout aboard a transport in the South Pacific. Judging by the enthusiastic expressions on the faces of the onlookers, they're doing a good job. The glove-losers are Pfc. Natalie Stack (left), Frenchtown, N. J., and Corp. Dean L. Stidham of Huntington, W. Va. Official U. S. Coast Guard photo.

ter Rajtguznu, ki je kakor običajno, tudi to pot bil v predpasniku zabiti, da mora na vsak način prihodnjo soboto ob osmih zvečer priti k Nebeškemu očetu na važen pomenek.

V soboto so se res zbrali v ekstrasobi vsi purgarski patriciji, med njimi tudi Rajtguzen sam. Bili so vsi že precej dobre volje. Kljub temu pa Rajtguznu vendar ni bilo tako pokojno pri srcu kakor vsem ostalim. Skozi vinsko meglo, ki mu je pričela polagoma ovijati možgane, in skozi goste oblake dima se mu je pred kalnimi očmi vedno iznova pojavljala grožča postava, ki je bila sumljivo podobna njegovi ženi.

Vsak trenutek se je plašno ozrl proti durim, če se že ni pojavila podoba hrešče in zmerjajoče Katrice. Zelo se je čudil, da je to pot ni bilo. Ni si tega mogel razložiti. Tembolj pa mu je zajo bilo tesno na dnu srca. Splazil se je namreč od doma brez izgovora in brez opravičbe. Seveda tudi brez hišnega ključa. Slednje mu sicer ni grenilo zavesti, ker je v družbi bil tudi mladi davčni pristav Žerajnik, ki je v hiši njegove Katrice imel sobico v najemu in v žepu — vežni ključ. Toda kakor priti v stanovanje, v spalnico, to mu je bila največja uganika.

Trenotno je sicer še prešel preko štadija globljega premišljanja. Zakaj za to je bil že previnjen. Imel je zgolj še nekaj teman občutek, da ga bo Kebrov Lojze že na kak način speljal iz

zagate. Pa tudi Žerajnik je bil še navzoč. Le-ta je bil nekaj zapisnikar patricijev. Sedaj se ga je pa tudi on že precej nalezal. In čim več ga je pil, tem korajžnejši je postal napram stasiti Lenčki, ki ga je že parkrat sunila pod rebra v opomin, naj se vede malce dostojneje in naj ne dela vsaj tako očitno.

Tedaj je vstal Nebeški oče, ki je med vsemi bil še najbolj trezen ter nagovoril zbrane možake: "Prijatelji! Najprej mi je čast pozdraviti dičnega prijatelja Blažeta, ki je s tem, da je ušel svoji Katrici ter tvegat negotovost bodočih svojih uric, častno izvel nalogo hrabrega in požrtvovalnega moža. Mi vsi vemo, kaj je huda ženska. Vendar pa zrem oblake na visokem čelu junaka, ki bi jih rad prepolnil. Jaz sem mišljenja, da je najbolje, če takoj prične boj z zmagom! Kaj porečete k tej ideji? Kakor vam znano, imamo še izza zadnje predstave v čitalnici med rekviziti viteško oklepno opremo. S to oborožimo Rajtguzna, da se bo bojeval z zmagom. Oborožimo ga kot groznega roparskega viteza, ki že po zunanosti učinkuje kot strašilo, mladi Žerajnik pa naj mu stoji ob strani kot grajski duh. S to preizkušnjo bomo obenem tudi ugotovili, če je naš prijatelj pravi mož za bodočega načelnika naše veteranske garde. Živijo Rajtguzen!"

Sicer Rajtguzen prav za prav ni razumel, za kaj gre. Bil je že precej vinski. Zdajci pa mu je šinila iskra spoznanja v medle možgane. Z negotovim gla-

som se je obrnil do Nebeškega očeta:

"Za božjo voljo, kaj ti prihaja na um! Če pridem tak domov, me Katrica ubije."

"Kdo te ubije?" je ravnodušno vprašal gostilničar.

"Katica seveda!" je jecjal Rajtguzen.

"Ti govoriš o Katrici. Mi pa poznamo samo zmagaj, ki ga moriš premagati!" je svedano odgovoril Nebeški oče.

"Pa ona me bo ubila!" je stokal Rajtguzen.

"Čemu pa potem imaš viteški meč?" ga nahruli gostilničar. (Dalje prihodnjik.)

Razni mali oglasi

POTREBUJEMO DELAVCEV

Nujna Vojna Industrija
Znanje ni potrebno
Dobri delavni pogoji

CENTRAL STEEL & WIRE CO.

2924 W. 51st St.

Pripravite se od 9 zjutraj do 5 ure popoldne.

PRODA SE mala farma na Roberts Road—blizu 91st, 10 sob hiša. Lota 120x200. Cena \$8000. Lastnik 5529 Nevada—Portsmouth 6559 zvečer.

200 AKROV FARMA v Ingalls, Mich. Proda ali zamenja. 80 akrov čisto, 90 akrov poraščeno, ostalo pašnik. Dobra hiša in 9 poslopj. Pišite na: Witold Rasimowicz, 3417 N. Hamlin Ave.

120 AKROV FARMA, 5 sobna hiša. Električna, velik vodnjak. Vsa druga poslopja in stroji. Nič živine. Za nadaljna pojasnila pišite na: Anna Holub, Rt. 2, Box 278, Ravenna, Mich.

DELO DOBI "Buffer for flat sheets" 50 ur na teden. Čas in pol za nad 40 ur. Stalno povojno delo. General Plate Makers Supply Co., 522 S. Clinton Street.

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vna

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih...

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

... Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
... Cene smernice, unilsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2857-58 S. Lawndale Avenue Chicago 23, Illinois
TEL. ROCKWELL 4804

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člana ali nečlane \$5.00 za eno letno naročnino. Če pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.25 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroka, reči, da je list predrag za člana SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado	66.00	Za Chicago in okolico	57.50
1 tednik in	4.00	1 tednik in	6.50
2 tednika in	3.00	2 tednika in	5.10
3 tednike in	2.60	3 tednike in	3.90
4 tednike in	1.90	4 tednike in	2.70
5 tednikov in	nič	5 tednikov in	1.90
Za Evropo je \$9.00			

Ispolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ,
2857 So. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Priročeno polijam naročnino na list Prosveto vsoto \$

1. Ime _____ Čl. družine št. _____

2. Naslov _____

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledenč članov moje družine:

3. _____ Čl. družine št. _____

4. _____ Čl. družine št. _____

5. _____ Čl. družine št. _____

Druga _____

Mesto _____

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐

WOMEN IN WAR

